

Ortaöğretim Kurumlarında Okul Aile Birliklerinin Okul Yönetimine Katılım Düzeyleri

Mustafa BAYRAKÇI*

Serdar DİZBAY**

Özet

Bu araştırma, Kocaeli ili, İzmit ilçesi Milli Eğitim müdürlüğüne bağlı resmi ortaöğretim kurumlarında, okul-aile birliklerinin okul yönetimine katılım düzeylerini eğitim-öğretim, öğrenci işleri, personel işleri ve okul işletmesinin yönetimi boyutlarında belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Okul aile birliklerinin okul yönetimine katkı düzeylerine yönelik yönetici algıları belirlenmiş ve bu algılardaki farklılıklar görev, yaş ve kıdem değişkenleri açısından incelenmiştir. Araştırma tarama modeli esas alınarak yapılmıştır. Araştırmanın evreni Kocaeli ili, İzmit ilçesi Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı resmi ortaöğretim kurumlarındaki 27 müdür ve 83 müdür yardımcısından oluşmaktadır. Araştırmada veriler "bilgi toplama formu" ve "okul aile birliğinin okul yönetimine katkısı ölçeği" kullanılarak toplanmıştır. Elde edilen verilerin analizinde betimsel istatistikler ve "t testi" kullanılmıştır. Araştırma sonucunda; okul-aile birliklerinin okul yönetimine sadece maddi konularda katılım gösterebilmekte olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Okul-aile birliğinin eğitim-öğretim, öğrenci işleri, personel işleri ve okul işletmesinin yönetimine katkısına yönelik yönetici görüşleri açısından görev durumuna, yaş durumuna ve kıdem durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmadığı ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Okul-Aile Birliği, Okul Yönetimi, Katılım.

The Level of Parents' Associations' Participation to School Administration in High Schools

Abstract

This research was carried out to identify the level of parents' associations' participation to school administration in Kocaeli city, İzmit district. Parents' associations' participation to school administration is identified according to the school administrators' perceptions. Moreover, the differences in their perceptions are examined according to the variables of their duty, age, and years of service. The population of the study was comprised of 27 principals and 83 vice principals who are working in the public high schools in Kocaeli, İzmit district. The data for the study were collected by using "personal information form" and "parents' associations' participation to school administration scale" which was developed by the researchers. Descriptive statistics and t-test were used to analyze the data collected for the study. Results of the study indicated that parents' associations participate to school administration in only economic concerns. Any significant differences were not found in school administrators' perceptions on parents' associations' participation to school administration according to their duties in school, age and years of service.

Key Words: Parents' associations, School Administration, Participation

* Yrd. Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, mustafabayrakci@hotmail.com

** Milli Eğitim Bakanlığı, s_dizbay@hotmail.com

Giriş

Günümüzde etkili bir okul yönetiminde okul-aile birliklerinin payı ve önemi yadsınamaz bir gerçektir. Temel eğitimde okul yönetimine ciddi bir katılım gösteren okul aile birlikleri lise düzeyinde bu katılımı yeterince gösterememektedir. Dolayısıyla hangi alanlarda okul yönetimine katılımının olduğunun ve bu katılımın derecesinin tespit edilmesi, okul yönetiminin kalitesinin artırılması için son derece önemlidir. Ayrıca okul aile birliklerinin en yaygın sivil toplum kuruluşlarından olmaları nedeniyle katılımcı ve demokratik bir toplumun oluşturulmasında önemli rolleri bulunmaktadır.

Okul Yönetimi

Eğitim yönetiminin en temel alt alanlarından birisi de okul yönetimidir (Ağaoğlu, 2006). Eğitim sistemini bir bütün olarak çözümleme ve birleştirmeyi amaçlayan eğitim yönetiminin sınırlı bir alana uygulanması olarak adlandırılan okul yönetimi (Taymaz, 1989) okulu bir karar alma birimi olarak görür. Okuldaki madde ve insan kaynaklarının amaç gerçekleştirilecek biçimde harekete geçirilmesi ve eşgüdümlemesi sürecine okul yönetimi denmektedir. Okul yönetiminin hareket sınırlarını Milli Eğitim sisteminin genel ve özel amaçları ile temel ilkeleri belirler (Bayerak, 2005). Diğer bir ifadeyle, eğitiminin sınırlı bir alana uygulanması olan okul yönetimi, okulların belirledikleri amaçları gerçekleştirebilmeleri için, saptanan eğitim politikalarının rehberliğinde insan ve madde kaynaklarının örgütlenmesi, yönlendirilmesi ve eşgüdümlemesi çabalarının bir ifadesidir (Balci, 2005).

Okul yönetiminin boyutlarını ise; personel hizmetleri, öğrenci hizmetleri, öğretim ile ilgili hizmetler, eğitim ile ilgili hizmetler ve okul işletmesi oluşturmaktadır.

Okul Yönetiminin Boyutları

Personel hizmetleri

Bir okulun yönetiminde rol oynayan öğeler iç ve dış olmak üzere ikiye ayrılabilir. İç öğeler okulu meydana getiren ve onun yapısında yer alan öğelerdir. Yöneticiler, öğretmenler, öğrenciler, memurlar ve diğer personel bunların arasındadır. Dış öğeler ise okulun yapısında olmayıp, onu etkiler ve böylece yönetiminde rol oynamış olur. Ana-baba, çevredeki baskı grupları ve liderleri, yönetim yapısı, iş piyasası ve merkez örgütü bu dış öğeler arasındadır (Bursalioğlu, 2002).

Bir okulda çalışan tüm personelin göreve başladığı andan ayrılıncaya kadar özlük işlerini yapmak üzere sarf edilen çabaların tümüne personel hizmetleri denir. Bir okulda personel hizmetleri alanında yapılan işler; atama, nakil ve görevlendirme yapılması, stajyerlik ve adaylık işlerinin yapılması, personel özlük haklarının sağlanması, sicil ve disiplin işlerinin yürütülmesi, sağlık, güvenlik ve askerlik işlerinin yapılması, devamlı izleme ve denetlemenin yapılması şeklinde özetlenebilir.

Öğrenci hizmetleri

Okul yönetiminde en önemli unsur okulun yetiştirmekle yükümlü olduğu öğrencilerdir. Öğrencinin kaydolduğu okula uyumu ile başarısı arasında sıkı bir ilişki vardır. Bu nedenle okul yönetimi, öğrenci aday kaydı ile başlayan ve mezun oluncaya kadar devam eden süre içinde öğrencinin rollerini ve beklentilerini dengeli olarak sürdürmeye çalışır. Okul yönetimi öğrenciyi iyi tanır ve anlarsa karşılaşılan sorunların çözülmesine yardımcı olabilir ve okula kolaylıkla uyum sağlayabilir.

Bir okulda öğrencilerin özlük işlerini yürütmek ve başarılarının değerlendirmek için yapılan çalışmaların tümüne öğrenci hizmetleri denir. Okul yönetiminin öğrenci hizmetleri alanında yaptığı işler; öğrencilerin kaydedilmesi, öğrenci devamının izlenmesi, nakil işleri ve kayıt silinmesi, sağlık ve güvenlik önlemleri alınması, kimlik, paso verilmesi, burs sağlanması, sınav ve sınıf geçme ile ilgili işlemlerin yapılması, mezuniyet ve diploma işlerinin yapılması şeklinde sıralanabilir. Öğrenci hizmetleri ile ilgili olarak yapılacak işler ve işlemler okul türlerine göre çıkartılmış olan yönetmeliklerde maddeler halinde açıklanmıştır.

Öğretim İle İlgili Hizmetler

Toplumun beklentileri ve sosyal yapısı ile okullara devam eden öğrencilerin istek ve ihtiyaçları değiştikçe, öğretim programlarında belirlenen amaç, kapsam ve yöntemin de değiştirilmesi ve geliştirilmesi gerekir.

Ortaöğretim kurumlarının amaçlarını gerçekleştirmek için; yükseköğretime, hem mesleğe hem yükseköğretime, hayata ve iş alanlarına hazırlayan programlar uygulanır. Genel ve Anadolu liselerinde; fen bilimleri, sosyal bilimler, Türkçe-matematik, yabancı dil, sanat, spor alanlarında öğretim yapılır. Bu alanlara, dokuzuncu sınıfta alanlara yöneltmede kaynaklık eden derslerde başarı gösteren öğrenciler yöneltilir. Okulda öğretim

hizmetleri alanında yapılan işler genelde; yıllık öğretim planının hazırlanması, öğretmenler kurulu toplantılarının yapılması, ders kitap ve araçlarının sağlanması, kütüphane ile ilgili işlerin yapılması, bilgisayar destekli öğretim yapılması ve öğretimin yapılması ve izlenmesi şeklinde sıralanabilir.

Eğitim ile ilgili hizmetler

Okulda yapılan eğitimin amacı, yalnız okul duvarları içinde öğrenciye sadece programların gerektirdiği bilgi, beceri ve tutumu kazandırmakla sınırlı değildir. Okulun ve öğrencilerin içinde bulunduğu toplumun yapısı, özgeçmişi ve sosyal koşulları, endüstri ve ticaret, özel ve kamu kuruluşları hakkında bilgi edinilmesi beklenilir.

Bir okulda eğitim işleri ile ilgili olarak aşağıdaki defter ve dosyalar tutulur. Bir okulda eğitim hizmetleri alanında yapılan işlerin başlıcaları; rehberlik hizmetlerinin yapılması, öğrenci disiplin işlerinin yapılması, nöbet işlerinin yürütülmesi, eğitici çalışmalar ve beden eğitiminin yapılması, okul aile birliği ve okul koruma derneklerinin kurulması ve çalıştırılması, okul ile çevre ilişkilerinin düzenlenmesi gibi sıralanabilir.

Okul İşletmesi

Okul yönetiminde işletmecilik, genel anlamda eğitim için kullanılacak bina, tesis ve araçların sağlanması, hazır bulundurulması ve çalıştırılması etkinliklerini kapsar. Okul işletmesi alanına giren işler, eğitim programlarının amaçlarını gerçekleştirmeye dönük olması gereken, destek veya yardımcı birim hizmetleridir. Bu bakımdan okul yöneticileri zamanlarının önemli bir kısmını işletmecilik sorunlarını çözmek ve gerekli işleri yapmak için harcarlar. Okul işletmesi ile ilgili kayıtların işlenebilmesi için aşağıdaki defter ve dosyalar tutulur.

Okul işletmesi, eğitim için kullanılacak bina, tesis ve araçların kullanıma hazır bulundurulması, maddi ihtiyaçların karşılanmasını kapsar. Bu alana giren işler; bahçe, bina, tesis, donatım, bakım ve onarım işlerinin yapılması, sivil savunma, yangından korunma ve güvenlik önlemlerinin alınması, yazı işlerinin yapılması, hesap işlerinin yapılması, ayniyat işlerinin yapılması, kooperatif ve kantin işlerinin yapılması, döner sermaye işlerinin yapılması gibi sıralanabilir (Taymaz, 2003).

Karar Verme

Karar, insan ömrünün her anında kendini hissettiren bir eylemdir. Kararın yönetsel bir

işlev olarak değişik tanımları yapılmıştır: "Karar verme, tercihler yapma sanatıdır", "Karar verme, birden fazla seçenek olan olaylarda seçim yapmaktır". Olayların boyutlarının artması durumunda karar verme, güç, zaman alıcı ve pahalı bir eylem olabilir. "Karar verme, her yönetim düzeyinde sonuçlandırılması zorunlu olan bir veya bir dizi sorunun tüm boyutlarıyla değerlendirilerek en uygun sonucun alınacağı seçeneklerin belirlenmesidir" (Bağırkan, 1983).

Kararın bu değişik tanımlarından çıkarılacak üç önemli sonuç vardır. Her şeyden önce karar seçme eylemi gerektirir. İkinci olarak seçme eyleminin bir süreç oluşturması, son olarak da kararın amaca yönelik olmasıdır. Örgütsel bir süreç olma niteliği ise karar vermenin bireysel yöneticilik anlayışını aşan grup, ekip ve hatta son zamanlarda bilgisayar ürünü bir süreç olma niteliğinden gelmektedir (Karakaya, 1999). Demokratik örgütlerde alınan kararlardan etkilenen kimselerin kararların alınmasında söz sahibi olması gerekir ancak Açıköz (1994)'ün belirttiği gibi; "örgütlerin doğası gereği farklı yetki basamaklarında bulunan ve farklı uzmanlıklara sahip olan kişilerin salt konuyla ilgileri ya da görevleri gereği alınan kararda paylarının az olması katılım olarak nitelenebilir".

Karar vermeye katılımın sağlanması her şeyden önce sağlıklı kararların verilmesinde rol oynar. Seçeneklerin ve ortaya çıkabilecek sonuçların tartışılması, kararların anlaşılmasında, benimsenmesinde ve uygulamaya konulmasında etkili olur. İş görenlerin örgütte yapılacak değişikliklere daha az direnmesine neden olur (Aydın, 2007).

Okulda Yönetime (Karara) Katılma

Okulun, bulunduğu çevre için eğitim merkezi olabilmesi, toplumsal yapıyı dönüştürme işlevini üstlenmesi ve insanların hayata ilişkin her türlü konuda bilgilenebilecekleri bir merkez olabilmesi için çevresi ile ve dolayısıyla ailelerle sağlıklı iletişim kurulabilmesi ile mümkündür. Bu şekilde sağlanan sağlıklı iletişim, ailelere, gereksinim duydukları konularda pratik ve entelektüel bilgi edinme olanağı sağlarken, okullara da, gerek parasal gerekse yeniden yapılanma anlamında toplumsal destek sunabilecektir. Ailelerin okuldaki karar sürecine katılımı, hem kendi çocukların öğrenme sorumluluğunu üstlenmeleri, hem de kendi bölgelerindeki eğitim kurumlarının gelişimine ve dönüşümüne

katkı sunması bakımından önemlidir (Aslan-nargun, 2007).

Öğrencinin okuldaki gelişimi ailenin eğitime verdiği önem ve dolayısıyla da eğitim-öğretim faaliyetlerine katılımı ile ilişkilidir. Aile katılımının ve okul-aile işbirliğinin iki avantajı vardır: 1) Ailenin okula ve öğrenciye gösterdiği ilgi, motivasyonu artırır, 2) Okulun yapısını, değerlerini, beklentilerini ve standartlarını tanıyan aileler çocuklarını daha iyi yönlendirebilirler (Aydoğan, 2006).

Amerika’da yapılan bir araştırmada aile katılımının faydaları şöyle sıralanmıştır(www.cppp.org,1999):

1-Aile katılımı öğrencinin ahlakını, tutumlarını geliştirir ve tüm konu alanlarındaki akademik başarısını artırır.

2-Katılım ile aileler, çocukların akademik başarısızlık ve okulu bırakma risklerini azaltmış olurlar.

3-Aile katılımı ayrıca çocukların davranışlarını ve sosyal uyumlarını da geliştirir. Ailenin ve okulun çocuğun eğitim konusunda işbirliği yapmasının sayısız yararları vardır. Bu işbirliğinin birinci yararı, aile ile öğretmenlerin birbirlerini eğitim açısından tanımalarına ve ortak paydada anlaşmalarına zemin hazırlamasıdır. İkincisi ise bazı aile bireylerinin eğitim anlayışlarının okulun gerçekleşmesini arzuladığı eğitsel anlayış ya da amaçlarla çelişmesini giderebilir.

Okul yönetimine katılma; öğretmenlerin, öğrencilerin, velilerin okulda kararların alınma sürecine katılmasını gerektirir (Karakütük, 2001). Türkiye’de Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2005 yılında bir genelge ekinde öğrenci-veli-okul sözleşmesi yayımlanmıştır. Sözleşmede velinin haklarından birisi de “okul yönetimine katılmak” olarak belirlenmiştir. Okullarda geleneksel ve merkezi yönetimin etkisiyle katılımın yetersiz olduğu, eğitimle ilgili mevzuatta öğretmen, öğrenci ve velilerin kararlara katılımlarının sınırlı olduğu söylenebilir (Karaman Kepenekçi, 2003). Yine, 2.5.2006 tarih ve 26156 sayılı Resmi Gazetede yer alan İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinde “Demokrasi bilincinin geliştirilmesi amacı ile öğrenci, öğretmen, yönetici, personel ve velilerce; kurumda işbirliği, işbölümü, seçme, seçilme, katılma ve düşüncelerini açıklayabilme gibi demokratik kuralların uygulandığı, sevgi, saygı ve hoşgörüyü dayalı bir çalışma ortamı oluşturulur. İlköğretim kurumlarında açıklık, güvenilirlik ön planda

tutulur. Eğitim-öğretim ve yönetim etkinliklerinin kurul ve komisyonlarca yürütülmesi, öğrenci, öğretmen, veli ve çevrenin gözetim ve denetimine açık tutulması sağlanır” denilmiştir (Karaman Kepenekçi, 2003).

Yalçınkaya’nın belirttiğine göre (2003) son yıllarda yayımlanan Rehberlik ve Teftiş Yönergelerinde okul-çevre ilişkilerinden daha sık bahsedildiği görülmektedir. 1 Şubat 2001 tarihinde yürürlüğe giren İlköğretim Kurumları Teftiş ve Rehberlik Yönergesi, eğitim ve öğretim etkinliklerini planlarken okulun, öğrencinin, personelin ve çevrenin ihtiyaçlarını göz önünde bulundurma, okulu çevresine kültür ve eğitim merkezi yapma, velilerle işbirliği sağlama, çevre olanaklarından yararlanma gibi konuların da denetçilerin alanına dâhil edildiği görülmektedir.

Devletin okullara ayırdığı ödeneklerle okul yönetiminin, öğretim programının gerektirdiği harcamaları karşılaması mümkün değildir. Bu noktada bir kısım velinin desteğine gereksinim vardır. Dolayısıyla gönüllülük esasına dayalı olarak bazı veliler sürece aynı bazıları da nakdi yardım yoluyla katılırlar (Beydoğan, 2006).

Okul Aile Birliği

Çocuğun eğitiminde ve sosyalleşmesinde büyük etki, özellikle okul ve aileleri arasındaki ilişkilidir. Bu ilişkiler yurdumuzda okul-aile birlikleri yoluyla sağlanmak ve düzenlenmek istenmiştir. Bu birlikler Milli Eğitim Bakanlığı’na kabul edilen özel bir yönetmeliğe göre, ilkokullarda ve orta dereceli okullarda kurulmaktadır. Bu birliklerin amacı, okul ve aile arasındaki ilişkileri kuvvetlendirmek ve velilerle öğretmenler arasında, çocukları daha iyi bir şekilde eğitmek ve yetiştirmek konusunda, işbirliği yapmaktır. Okullarımızın çoğunda, özellikle köy okulları ile yoksul çevrelerdeki okullarda, bu birlikler yoktur. Buralarda bu birliklerin okullarımızdaki yaptıkları iş, genel olarak kurdukları okul koruma dernekleri aracılığıyla ailelerden toplanan paralarla okulun bazı maddesel ihtiyaçlarını karşılama işidir. Bu, devletin görevidir veya öyle olması gerekir (Karslı, 2006).

Türkiye’de okul aile birlikleri, 1940’lı yıllarda zamanın milli eğitim bakanı Reşat Şemsettin Sırer’in okullara gönderdiği bir genelge ile kurulmaya başlanmıştır. Okul aile birliği, okul ile aile arasında köklü bağlantıların kurulması ve sürdürülmesinde en etkili rol oynayan birimdir. Özellikle şehir okullarında

kurulan ve yaşatılmaya çalışılan bu birlikler “Okul Aile Birlikleri Yönetmeliği’nde belirtilen amaçları gerçekleştirmekle yükümlüdürler.

Okulun mahiyeti ve toplumla olan ilişkilerinin akımı bir dereceye kadar, içinde bulunduğu toplum tarafından tespit edilir. Okul, organizasyonun değil, halkın malıdır. Bu yüzden okulun başarısı halkla olan ilişkilerinin gelişme derecesine ve halktan göreceği maddi ve manevi desteğe bağlıdır. Okul halk ilişkilerinin gelişmesi, halkın okula olan güvenini artırır. Halk okulu anlayabildiği oranda yardımcı olur ve eğitim teşebbüsüne olumlu etkide bulunur (Karlı, 2006).

Türkiye’de de okul aile birliğine verilen önem, MEB tebliğler dergisinde dile getirilmektedir. Okullarda yapılan eğitimin başarılı olması ve amaçlarına ulaşabilmesi için öğrencinin ailesinin ilgi ve yardımının gerekli olduğu vurgulanmakta ve okulda başlayan birçok eğitsel çalışmanın, öğrencinin ailesinde ve okul dışındaki çevresinde tamamlandığı dile getirilmektedir. Okulların bu alandaki görevleri, 2908 no’lu kanunla “Okul yönetimi ailenin katkısını sağlamak üzere öğrenci veli ve ebeveynlerinin bir araya gelerek birlik ve dernek kurmalarına yardımcı olur. Ancak okul müdürü bu kuruluşları okul emrinde veya okula hizmet edecek kuruluşlar olarak görmeden, aralarındaki ilişkileri ilgili kanun ve yönetmelik hükümleri ile belirli ilişkilere göre düzenler” şeklinde belirtmektedir (Tebliğler Dergisi 29.07.1965, sayı:1363).

20.06.1983 yılında yayınlanan 2141 sayılı Tebliğler Dergisi’nde de, okul-aile işbirliğinin amacı, aile ile okul arasındaki ilişkileri güçlendirmek, öğrencilerin daha başarılı olması için ortaklaşa önlemler almak şeklinde belirtilmektedir.

Okul aile birliği gerek yönetim konusunda gerekse denetim konusunda yetkili bir birlik olup okulda yaptırım gücüne sahiptir. Okulda yapılan çalışmaların çevreye duyurulması ve geliştirilmesindeki etkisi, öğrencilerin okul dışı yaşantılarının izlenmesi ve gerekli önlemlerin alınmasında ailelerle işbirliği yapma konusunda etkisi yadsınamaz bir gerçektir (Tuzcuoğlu, 2007).

YÖNTEM

Araştırma tarama modeli esas alınarak yapılmıştır. Tarama modeli geçmişte ya da hâlen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan bir yaklaşımdır (Karasar, 2005). Araştırma konusu, içinde bulunduğu durumla tanımlanmaya çalışılmıştır. Taramaya, konu ile ilgili yapılan bilimsel çalışmalar dahil edilmiştir.

Araştırmanın Örnekleme

Bu araştırmanın evreni Kocaeli ilindeki tüm ortaöğretim kurumlarıdır. Çalışma evreni ise Kocaeli ili, İzmit ilçesi Milli Eğitim Müdürlüğü’ne bağlı resmi ortaöğretim kurumlarındaki yöneticilerden oluşmaktadır. Bu ölçek 27 müdür ve 83 müdür yardımcısına uygulanmıştır.

Araştırmaya katılan yöneticilerin demografik özellikleri ile ilgili bilgiler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Araştırma Örnekleminin Sosyo-Demografik Özellikleri

Değişken	n	%	Değişken	n	%
Cinsiyet			Hizmet		
Erkek	105	95	15 yıl ve daha az	53	48
Bayan	5	5	16 yıl ve üzeri	57	52
Eğitim Durumu			Yaş		
Ön-lisans	4	4			
Lisans	96	87	25-40	56	51
Lisans-üstü	10	9	41 ve üzeri	54	49
Toplam	110	100	Toplam	100	110

Veri Toplama Araçları

Bilgi Toplama Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan bilgi toplama formu katılımcılar hakkında sosyodemografik bilgiler elde etmek için kullanılmıştır. Bu formda görev, yaş, cinsiyet, kıdem ve eğitim durumunu belirlemeye yönelik sorular bulunmaktadır.

Okul Aile Birliğinin Okul Yönetimine Katkısı Ölçeği (OABOYKÖ)

Bu ölçek 27 maddelik ve iki boyutlu bir ölçme aracıdır. Bu boyutlar; (1) eğitim-öğretim ve öğrenci işleri (2) personel işleri ve okul işletmesinin yönetimidir. Ölçek "1" Kesinlikle katılmıyorum, "2" Katılmıyorum, "3"

Kararsızım, "4" Katılıyorum ve "5" Kesinlikle katılıyorum şeklinde 5'li Likert tipi bir derecelendirmeye sahiptir. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarına ilişkin bulgular aşağıda verilmiştir.

Madde Analizi

Ölçeğin madde analizi için madde-toplam korelasyonları hesaplanmıştır. Yapılan analiz sonucunda ölçeğin düzeltilmiş madde-toplam korelasyonlarının. 37 ile. 81 arasında değiştiği görülmüştür. Ölçeğin iç tutarlık güvenilirlik katsayıları eğitim-öğretim ve öğrenci işleri için. 94, Personel işleri ve okul işletmesinin yönetimi için. 90 olarak bulunmuştur. Bulgular Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. OABOYKÖ Düzeltilmiş Madde-Test Korelasyonları

Eğitim-öğretimveöğrencişleri	MaddeNo	rjx	Personel işleri ve okul işletmesinin yönetimi	MaddeNo	rjx
	M1	.50		M18	.62
	M2	.56		M19	.47
	M3	.54		M20	.37
	M4	.67		M21	.80
	M5	.69		M22	.78
	M6	.77		M23	.78
	M7	.81		M24	.75
	M8	.52		M25	.69
	M9	.66		M26	.64
	M10	.71		M27	.63
	M11	.75		Alpha	.90
	M12	.75			
	M13	.83			
	M14	.74			
	M15	.80			
	M16	.55			
	M17	.50			
Alpha	.94				

Yapı Geçerliği

OABOYKÖ'nün geçerlik çalışması olarak yapı geçerliği kapsamında açımlayıcı faktör analizi (AFA) uygulanmıştır. AFA çok sayıda değişkenden (maddeden) bu değişkenlerin birlikte açıklayabildikleri az sayıda tanımlanabilen anlamlı yapılara ulaşmayı hedefler (Büyüköztürk, 2004). OGÇUE'nin faktör yapısını incelemek amacıyla yapılan AFA'da KMO örneklem uygunluk katsayısı

.79, Barlett Sphericity testi χ^2 değeri ise 2326,574 ($p < .001$) bulunmuş ve ölçek maddelerine verilen cevapların faktörlenebileceği görülmüştür. Bu çalışmada iki boyutlu bir ölçek geliştirilmesi amaçlandığı için AFA'da faktör çözümlemesi sonuçları 2 faktörle sınırlandırılmıştır. Bu işlem sonucunda toplam varyansın % 54,54'ünü açıklayan iki faktörlü bir yapı elde etmiştir. Ölçeğin faktör yükleri.36 ile. 89 arasında sıralanmaktadır. Faktör yükleri Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. OABOYKÖ Faktör Analizi Tablosu

Madde No	Eğitim-öğretim ve öğrenci işleri	Personel işleri ve Okul işletmesinin yönetimi	Madde No	Eğitim-öğretim ve öğrenci işleri	Personel işleri ve Okul işletmesinin yönetimi
M1	404		M15	745	
M2	545		M16	728	
M3	667		M17	563	
M4	661		M18		572
M5	672		M19		408
M6	849		M20		465
M7	801		M21		816
M8	575		M22		894
M9	693		M23		924
M10	721		M24		740
M11	665		M25		729
M12	790		M26		688
M13	817		M27		704
M14	839		%54.54	%41.76	%12.78

Bu iki alt boyutun isimlendirilmesinde faktörlerde toplanan maddelerin içeriği dikkate alınmıştır. Birinci faktörde toplanan maddelerin daha çok okul aile birliğinin eğitim- öğretim ve öğrenci işlerine yönelik katkılarıyla ilişkili olduğu için bu boyut eğitim- öğretim ve öğrenci işleri olarak isimlendirilmiştir. 17 maddeden oluşan bu faktöre ait maddelerin faktör yükleri. 40 ile. 85 arasında değişmekte ve toplam varyansın %41,76'sını açıklamaktadır. Bu boyutta yer alan maddelere örnek olarak "Okulda uygulanmakta olan eğitim programlarının hangi konuları içereceğini belirler" gösterilebilir. İkinci faktör altında yer alan maddeler; okul aile birliğinin personel işleri ve okul işletmesinin yönetimine yönelik katkılarıyla ilişkilidir. 10 maddeden oluşan bu faktöre ait maddelerin faktör yükleri. 41 ile. 92 arasında değişmekte ve toplam varyansın %12,78'ini açıklamaktadır. Bu boyutta yer alan maddelere örnek olarak "Okulun bina, derslik, oda, bahçe ve eklentilerinin bakım ve onarımı

konusunda gerekli yardımları sağlar" gösterilebilir.

BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın temel ve alt problem cümlelerinde yer alan sorulara yanıt bulmak için toplanan verilere dayalı olarak elde edilen bulgular ve bu bulgulara ilişkin yorumlar yer almaktadır. Önce okul-aile birliğinin eğitim-öğretim ve öğrenci işlerine, personel işleri ve okul işletmesinin yönetimine katkısına yönelik betimsel istatistikler, sonra da okul-aile birliğinin eğitim-öğretim ve öğrenci işlerine, personel işleri ve okul işletmesinin yönetimine katkısına yönelik yönetici görüşleri açısından görev, yaş ve kıdem durumuna göre karşılaştırılmasına yönelik t-testi tabloları sıralanmıştır.

Okul-aile birliğinin eğitim-öğretim ve öğrenci işlerine katkısına yönelik yönetici görüşlerini belirlemek amacıyla yapılan analiz sonucunda elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 4. Okul-Aile Birliğinin Eğitim-Öğretim ve Öğrenci İşlerine Katkısına Yönelik Yönetici Görüşlerinin Betimsel İstatistikleri

Sorular	Ort	Ss
S1. Okul aile birliği okulumuzda öğretim materyallerini.(ders kitabı, araç-gereç, dergi vb.) seçmede okul yönetimine katkıda bulunur.	2,94	1,28
S2. Okul aile birliği okulumuzda öğretim materyallerini temin eder.	3,03	1,35
S3. Okulda uygulanmakta olan eğitim programlarının hangi konuları içereceğini belirler.	1,62	0,94
S4. Eğitim-öğretimle ilgili kurumlar ve sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yapar.	2,92	1,41
S5. Okulda uyulması gereken kurallar hakkında velileri bilgilendirir ve onlarla işbirliği yapar.	2,90	1,18
S6. Öğrencilerin zararlı alışkanlıklar edinmemesi için çalışmalar yapar.	2,60	1,25
S7. Okulda öğrenci gelişimine yönelik seminerler düzenler.	1,97	1,03
S8. Çevrenin eğitim ihtiyaçlarını belirler.	2,02	1,01
S9. Öğrenci velilerin öğrencilerinin yönelebilecekleri meslekler ve bilgi alanları konusunda aydınlatılmasına yönelik çalışmalar yapar.	2,19	,91
S10. Okul Aile Birliği okulumuzda Velilere öğrencilerin okul içi durumlarını (disiplin-ders başarısı) bildirir.	2,44	,97
S11. Okula, öğrencinin ev içi durumunu (ekonomik, psikolojik) bildirir.	2,73	1,05
S12. Sınıf rehber öğretmenleriyle okul-veli işbirliğinin nasıl daha etkili olabileceğini tespit eder.	2,94	1,07
S13. Öğrenciye ilişkin bilgilerin elde edilmesi, korunması ve kullanılmasında nelerin yapılabileceğini tespit eder.	2,41	1,06
S14. Ailede okulda ve çevrede, öğrencilerin iyi alışkanlıklar kazanmalarını sağlayıcı tedbirler alır.	2,48	1,00
S15. Özel eğitim gerektiren öğrenciler için ek eğitim faaliyetlerinin düzenlenmesini sağlar ve destekler.	2,26	1,02
S16. Okula yeni kaydolan öğrencilere oryantasyon eğitimi verir.	1,99	,95
S17. Devamsızlık yapan öğrencilerin düzenli bir şekilde okula devamını sağlamada veliler ve okul yönetimiyle işbirliği yapar.	2,31	1,09

Buna göre ortaöğretim yöneticilerinin 1, 2, 4, 5, 11 ve 12. soruları yanıtlamada kararsız oldukları, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 16 ve 17. sorularına katılmadıkları ve 3. soruya kesinlikle katılmadıkları söylenebilir. Buna göre ortaöğretim yöneticilerinin sırasıyla en çok; "okul aile birliği okulumuzda öğretim materyallerini temin eder", "okul aile birliği okulumuzda öğretim materyallerini(ders kitabı, araç-gereç, dergi vb.) seçmede okul yönetimine katkıda bulunur", "sınıf rehber

öğretmenleriyle okul-veli işbirliğinin nasıl daha etkili olabileceğini tespit eder" ve "eğitim-öğretimle ilgili kurumlar ve sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yapar" sorularına katıldıkları söylenebilir. Sırasıyla en az ise; "okulda uygulanmakta olan eğitim programlarının hangi konuları içereceğini belirler", "okulda öğrenci gelişimine yönelik seminerler düzenler" ve "okula yeni kaydolan öğrencilere oryantasyon eğitimi verir" sorularına katıldıkları söylenebilir.

Okul-aile birliğinin personel işleri ve okul işletmesinin yönetimine katkısına yönelik yönetici görüşlerini belirlemek amacıyla

yapılan analiz sonucunda elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 5. Okul-Aile Birliğinin Personel İşleri ve Okul İşletmesinin Yönetimine Katkısına Yönelik Yönetici Görüşlerinin Betimsel İstatistikleri

Sorular	Ort	Ss
S1. Okul aile birliği okulumuzda yardımcı hizmetli kadrosunda çalıştırılacak kişilerde aranacak özelliklerin neler olması gerektiğini belirler.	3,31	1,22
S2. Okul Aile Birliği okulumuzda memur olarak çalışacak - çalıştırılacak kişilerde aranacak özelliklerin neler olması gerektiğini belirler.	2,54	1,29
S3. Okul aile birliği okulumuzda bütçe dışı gelirlerini ve harcamalarını tespit eder ve düzenler.	3,89	,73
S4. Okul aile birliği tatillerde ve derslerden sonra okul ile ilgili kişilerin (öğrenci-veli-öğretmen-yönetici) okulun sağlayabileceği birtakım imkânlardan (kütüphane-bahçe-oyun ve spor tesisleri vs.) nasıl yararlanabileceğinin esaslarını belirler.	2,94	1,18
S5. Tatillerde ve derslerden sonra okul bahçesinin kullanımını düzenler. (otopark vs. gibi)	3,17	1,21
S6. Tatillerde ve derslerden sonra okul spor salonunun kullanımını düzenler.	3,06	1,21
S7. Okul servis hizmetlerinin sağlıklı düzenli ve disiplinli olarak yürütülmesinde yaşanabilecek aksaklıklarda çözüme katkıda bulunur.	3,63	1,00
S8. Okulun ihtiyaçlarını tespit eder.	3,75	1,06
S9. Okulun bina, derslik, oda, bahçe ve eklentilerinin bakım ve onarımı konusunda gerekli yardımları sağlar.	4,00	1,10
S10. Milli bayramlar, anma ve kutlama günleri, belirli gün ve haftalar ile düzenlenecek törenlerin ve toplantıların giderlerine katkıda bulunur.	4,05	0,91

Buna göre ortaöğretim yöneticilerinin 1, 4, 5, ve 6. soruları yanıtlamada kararsız oldukları, 2, 3, 7, 8, 9, ve 10. sorularına katılmadıkları söylenebilir. Buna göre ortaöğretim yöneticilerinin sırasıyla en çok; "milli bayramlar, anma ve kutlama günleri, belirli gün ve haftalar ile düzenlenecek törenlerin ve toplantıların giderlerine katkıda bulunur", "okulun bina, derslik, oda, bahçe ve eklentilerinin bakım ve onarımı konusunda gerekli yardımları sağlar" ve "okul aile birliği okulumuzda bütçe dışı gelirlerini ve harcamalarını tespit eder ve düzenler" sorularına katıldıkları söylenebilir. Sırasıyla en az ise; "okul aile birliği okulumuzda memur olarak çalışacak - çalıştırılacak kişilerde

aranacak özelliklerin neler olması gerektiğini belirler", "okul aile birliği tatillerde ve derslerden sonra okul ile ilgili kişilerin (öğrenci-veli-öğretmen-yönetici) okulun sağlayabileceği birtakım imkânlardan (kütüphane-bahçe-oyun ve spor tesisleri vs.) nasıl yararlanabileceğinin esaslarını belirler" ve "tatillerde ve derslerden sonra okul bahçesinin kullanımını düzenler (otopark vs. gibi)" sorularına katıldıkları söylenebilir.

Okul aile birliğinin eğitim-öğretim ve öğrenci işlerine ile personel işleri ve okul işletmesinin yönetimine katkısına yönelik yönetici görüşlerinin görev, yaş ve kıdem bakımından farklılıkların incelenmesinden aşağıdaki sonuçlar çıkmıştır.

Tablo 6. Okul Aile Birliğinin Eğitim-Öğretim ve Öğrenci İşlerine Katkısına Yönelik Yönetici Görüşleri Açısından Müdür ve Müdür Yardımcılarının Görev Durumuna Göre Karşılaştırılmasına İlişkin T Testi Tablosu

Değişken	Görev	N	Ort.	Ss	t	Sd	p
Eğitim-öğretim ve öğrenci işleri	Müdür	33	2,61	,93	1,205	108	,231
	Müdür yard.	77	2,40	,71			

Tablo 6'da müdür ve müdür yardımcılarının, okul aile birliğinin eğitim-öğretim ve öğrenci işlerine katkısına yönelik görüşlerine ait ortalama ve standart sapmalar görölmektedir. Tabloya bakıldığında, müdür ve müdür

yardımcılarının, okul aile birliğinin eğitim-öğretim ve öğrenci işlerine katkısına yönelik görüşleri arasında görev durumuna göre anlamlı bir farklılık olmadığı görölmektedir (t0.05: 108=1,205).

Tablo 7. Okul-Aile Birliğinin Eğitim-Öğretim ve Öğrenci İşlerine Katkısına Yönelik Yönetici Görüşleri Açısından Müdür ve Müdür Yardımcılarının Görev Durumuna Göre Karşılaştırılmasına İlişkin T Testi Tablosu

Değişken	Görev	N	Ort.	Ss	t	Sd	p
Personel işleri ve okul işletmesi	Müdür	33	3,32	,95	-,952	108	,344
	Müdür yard.	77	3,50	,74			

Tablo 7'de müdür ve müdür yardımcılarının, okul aile birliğinin personel işleri ve okul işletmesinin yönetimine katkısına yönelik görüşlerine ait ortalama ve standart sapmalar görölmektedir. Tabloya bakıldığında, müdür

ve müdür yardımcılarının, okul aile birliğinin personel işleri ve okul işletmesinin yönetimine katkısına yönelik görüşleri arasında görev durumuna göre anlamlı bir farklılık olmadığı görölmektedir (t0.05: 108= -,952).

Tablo 8. Okul Aile Birliğinin Eğitim-Öğretim ve Öğrenci İşlerine Katkısına Yönelik Yönetici Görüşlerinin Yaş Durumuna Göre Karşılaştırılmasına İlişkin T Testi Tablosu

Değişken	Yaş	N	Ort.	Ss	t	Sd	p
Eğitim-öğretim ve öğrenci işleri	25-40	56	2,53	,75	,876	108	,383
	41 ve üzeri	54	2,34	,80			

Tablo 8'de yaşları 25-40 yaş ve 41 yaş ve üzeri olan yöneticilerin, okul aile birliğinin eğitim-öğretim ve öğrenci işlerine katkısına yönelik görüşlerine ait ortalama ve standart sapmalar görölmektedir. Tabloya bakıldığında, yöneti-

cilerin okul aile birliğinin eğitim-öğretim ve öğrenci işlerine katkısına yönelik görüşleri arasında yaş durumuna göre anlamlı bir farklılık olmadığı görölmektedir (t0.05: 108=,876).

Tablo 9. Okul Aile Birliğinin Personel İşleri ve Okul İşletmesinin Yönetimine Katkısına Yönelik Yönetici Görüşlerinin Yaş Durumuna Göre Karşılaştırılmasına İlişkin T Testi Tablosu

Değişken	Yaş	N	Ort.	Ss	t	Sd	P
Personel işleri ve okul işletmesi	25-40	56	3,42	,75	-,471	108	,638
	41 ve üzeri	54	3,50	,86			

Tablo 9’da yaşları 25-40 yaş ve 41 yaş ve üzeri olan yöneticilerin, okul aile birliğinin personel işleri ve okul işletmesinin yönetimine katkısına yönelik görüşlerine ait ortalama ve standart sapmalar görülmektedir. Tabloya

Tablo 10. Okul Aile Birliğinin Eğitim-Öğretim ve Öğrenci İşlerine Katkısına Yönelik Yönetici Görüşlerinin Kıdem Durumuna Göre Karşılaştırılmasına İlişkin T Testi Tablosu

Değişken	Kıdem	N	Ort.	Ss	t	Sd	p
Eğitim-öğretim ve öğrenci işleri	0-15yıl	53	2,56	,79	1,405	108	,163
	16 yılve üzeri	57	2,33	,76			

bakıldığında, yöneticilerin okul aile birliğinin personel işleri ve okul işletmesinin yönetimine katkısına yönelik görüşleri arasında yaş durumuna göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($t_{0.05: 108} = -,471$).

Tablo 10’da kıdem durumu 0-15 yıl ve 16 yıl ve üzeri olan yöneticilerin, okul aile birliğinin eğitim-öğretim ve öğrenci işlerine katkısına yönelik görüşlerine ait ortalama ve standart sapmalar görülmektedir. Tabloya

Tablo 11. Okul Aile Birliğinin Personel İşleri ve Okul İşletmesine Katkısına Yönelik Yönetici Görüşlerinin Kıdem Durumuna Göre Karşılaştırılmasına İlişkin T Testi Tablosu

Değişken	Kıdem	N	Ort.	Ss	t	Sd	p
Personel işleri ve okul işletmesi	0-15yıl	53	3,50	,77	,439	108	,662
	16 yılve üzeri	57	3,41	,85			

bakıldığında, yöneticilerin okul aile birliğinin eğitim-öğretim ve öğrenci işlerine katkısına yönelik görüşleri arasında kıdem durumuna göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($t_{0.05: 108} = 1,405$).

Tablo11’de kıdem durumu 0-15 yıl ve 16 yıl ve üzeri olan yöneticilerin, okul aile birliğinin personel işleri ve okul işletmesine katkısına yönelik görüşlerine ait ortalama ve standart sapmalar görülmektedir. Tabloya bakıldığında, yöneticilerin okul aile birliğinin personel işleri ve okul işletmesine katkısına yönelik görüşleri arasında kıdem durumuna göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($t_{0.05: 108} = ,439$).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Eğitim bireysel ve toplumsal gelişimin en önemli aracı olarak, günümüzde tüm toplumların öncelikli meselesini oluşturmaktadır. Okullarda etkili eğitimi gerçekleştirmek için, gelişmiş ülkelerde gerçekleştirilen reformlar ve uygulamalar, okulların çevreleriyle bütünleşerek, çevrenin desteğini, katkısını elde ederek ve bir okul topluluğu oluşturarak daha etkili eğitimleri gerçekleştirmeye dayandığını göstermektedir. Okuldaki öğrencilerin zamanlarının çok büyük kısmı okul ve aile ortamında geçmektedir. Bu yüzden de okul-aile etkileşimi ve okul-aile işbirliği son derece önemlidir.

Okullarda ailelerin yönetime katılması demokratik yaşamın bir gerekliliğidir. Ailelerin okul yönetimine katılmaları okul-aile birlikleri kanalıyla olmaktadır. Temel eğitimde okul ile ailenin işbirliği ortaöğretime nazaran çok daha fazla olmaktadır. Ortaöğretimde aileler genelde okuldan uzak durmaktadırlar. Bunun birçok sebebi olduğu araştırmalarla da sabittir. Şu da bir gerçektir ki ortaöğretimde ailelerin okuldan uzak durması öğrenci başarısını etkilemektedir. Bu açıdan ailelerin okula gelmesi, okul yönetimiyle işbirliği yapması ve alınacak kararlara katkı yapması ve katılımı çok önemlidir.

Literatürde daha önce yapılan araştırmalar incelendiğinde, öğrenci velilerinin çoğunluğu okuldaki etkinliklerden haberdar değildir. Veliler sadece çocuklarının durumunu öğrenmek için okula gelmektedirler ve genel olarak okuldan uzak durmaktadırlar. Yine birçok araştırmada okul-aile birliklerinin görevlerini yeterince gerçekleştiremedikleri sonuçlarına ulaşılmıştır. Bingöl (2004), “okul-aile birliklerinin görevlerini gerçekleştirme derecesinin belirlenmesi” konulu araştırmasını, İstanbul ili, Kartal İlçesi Milli

Eğitim Müdürlüğüne bağlı ilköğretim okulunda 10 okulun yöneticilerinin tamamı, 265 öğretmen ve 462 öğrenci velisi üzerinde yapmıştır. Bu çalışmada okul-aile birliklerinin yönetmelikteki görevlerini, katılımcılardan öğretmen grubu “çok ender”, yönetici ve veliler ise “ara sıra” düzeyinde yerine getirdiklerini belirtmişlerdir. Bu sonuç okul-aile birliklerinin görevlerini yeterince yerine getirmediklerini ortaya koymuştur.

Bu sonuçlardan hareketle bu yapıdaki velilerden oluşan okul-aile birliklerinin okul yönetimine katılımlarının sınırlı olacağı öngörülebilmektedir ki bu durum mevcut araştırma sonucunda da ortaya çıkmıştır. Okul-aile birlikleri okul yönetimine sadece okul işletmesinin yönetimi boyutunda katılmaktadır. Bir başka deyişle okul yönetimine sadece ekonomik konularda katılım göstermektedirler.

Okul aile birliklerinin okul yönetimine katılım düzeylerinin yönetici görüşleri açısından ele alındığı bu çalışmada ortaöğretim kurumlarında okul-aile birliklerinin okul yönetimine katılımları, katılımlarının eğitim-öğretim, öğrenci işleri, personel işleri ve okul işletmesinin yönetim boyutlarında hangi düzeyde olduğunu araştırılmıştır.

Araştırmacılar tarafından geliştirilen ölçek yoluyla toplanan bilgiler, aritmetik ortalama, standart sapma, t testi ve varyans analizi gibi istatistiksel işlemlerden geçirilmişlerdir. Araştırmada şu sonuçlar elde edilmiştir:

1. Okul aile birlikleri eğitim öğretim boyutunda okul yönetimine katkı göstermektedir. Ancak öğretim materyalleri seçimi ve temininde, sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yapmada, okulda uyulması gereken kurallar hakkında veli bilgilendirmesi yapmada kısmi katılımlarının olduğu söylenebilir. Şişman tarafından 1986 yılında yapılan çalışmada da OAB'nin okulun amacı ve eğitim etkinlikleri konusunda velileri aydınlatması genel olarak yönetici ve öğretmen grubu tarafından yetersiz bulunduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Diğer taraftan Okul-aile birliklerinin bireysel nitelikler yönünden farklı; belirli konularda yetenekli öğrencilere, çeşitli yönlerden özürü öğrenciler için okul içinde ve dışında gerekli eğitsel ortamları hazırladığı, okul-aile birlikleri muhtaç öğrencilere yardım sağlaması konusunda koruma dernekleri ile iş birliği yaptığı

saptanmıştır. Akbaşlı'nın (2007) “Ortaöğretim Okullarındaki Okul Aile Birliklerinin Görevlerini Gerçekleştirme Düzeyleri” adlı doktora tezinde okul aile birliklerinin kaynak sağlama ve öğretimi geliştirme faaliyetlerinde; “engelli öğrenciler için gerekli araç-gereç ve protez sağlanmasına destek olur” görevi en düşük düzeyde gerçekleşen faaliyet olarak belirtilmiştir.

2. Okul aile birlikleri öğrenci işleri boyutunda okul yönetimine katkı gösterememektedir. Şişman tarafından 1986 yılında yapılan çalışmada da OAB'nin öğrencilerde her yönden eğitsel ve istenilen davranışlar kazandırma konusunda, yönetici ve öğretmenlere göre birliklerin yeteri kadar etkin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ancak okula, öğrencinin ev içi durumunu bildirmede (ekonomik, psikolojik) ve sınıf rehber öğretmenleriyle okul-veli işbirliğinin nasıl daha etkili olabileceğini tespit etmede kısmi bir katılımlarının olduğu söylenebilir. Canpolat'ın (2001), “Öğretmen Aile İşbirliği ile Ailelerin Eğitim İhtiyaçlarının Belirlenmesi” konulu çalışmasında; veli toplantılarının hepsine katılan ailelerin daha çok çocuklarının durumunu öğrenmek amacıyla okula gittiklerini ve okul-aile işbirliğini gerçekleştirdiklerini belirlemiştir.
3. Okul aile birlikleri personel işleri boyutunda okul yönetimine katkı gösterememektedir. Ancak okulda yardımcı hizmetli kadrosunda çalıştırılacak kişilerde aranacak özelliklerin belirlenmesinde kısmi bir katılımlarının olduğu söylenebilir.
4. Okul aile birlikleri okul işletmesinin yönetimi boyutunda okul yönetimine katkı sağlamaktadır. Araştırma sonucunda okul aile birliklerinin okulun bütçe dışı gelirlerini ve harcamalarını tespit etmede, okul servis hizmetlerinin sağlıklı düzenli ve disiplinli olarak yürütülmesinde yaşanabilecek aksaklıklarda çözüme katkıda bulunmada, okulun ihtiyaçlarını tespit etmede, okulun bina, derslik, oda, bahçe ve eklentilerinin bakım ve onarımı konusunda gerekli yardımları sağlamada ve milli bayramlar, anma ve kutlama günleri, belirli gün ve haftalar ile düzenlenecek törenlerin ve toplantıların giderlerine katkıda bulunmada okul yönetimine katıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Baytun ve Özerem'in (2012) KKTÇ'de kadın okul

müdürleriyle yaptıkları araştırmada ise, okul bütçelerinin genellikle okul aile birliği gelirlerinden elde edildiği gözlemlenmiştir. Bunun yanı sıra veli bağışları ve kantin gelirleri okul bütçesinin ekonomik kaynakları arasında bulunduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

5. Okul-aile birliğinin eğitim-öğretim ve öğrenci işlerine katkısına yönelik yönetici görüşleri açısından görev durumuna, yaş durumuna ve kıdem durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.
6. Okul-aile birliğinin personel işleri ve okul işletmesinin yönetimine katkısına yönelik yönetici görüşleri açısından görev durumuna, yaş durumuna ve kıdem durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Öneriler

Yapılan araştırmanın sonuçlarına dayalı olarak çıkarılan öneriler uygulamacılara ve araştırmacılara yönelik olarak şu şekilde yöneltiler:

Uygulamacılar İçin Öneriler

1. Okulların yapısı, işleyişi ve okul yönetimi anlayışları gözden geçirilerek veli katılımını sağlayacak düzenlemeler yapılabilir.
2. Okul-aile birliklerinin var olan etkisiz durumundan çıkarılarak kararlara

katılımını arttıracak bir yapıya sahip olmasını sağlayıcı düzenlemeler yapılabilir.

3. Merkezi yönetim anlayışından yerinden yönetim anlayışına geçiş yapılmalı; yerinden yönetim kurullarında velilerin de yer alması sağlanmalıdır. Meslek ve statü açısından avantajlı olan ailelerin bu kurullarda aktif görevler alması sağlanabilir. Böyle bir yapılanma eğitim ortamının demokratikleşmesine katkı yapacaktır.
4. Okul-aile işbirliğini sağlamada okul yöneticilerinin önemi büyüktür. Yöneticilerin çeşitli hizmet içi eğitimlerden geçirilerek (liderlik, insan kaynakları yönetimi vb.) okul-aile işbirliğini sağlamada çevresini yönlendirmesi ve uygun ortamları oluşturması sağlanabilir.

Araştırmacılar İçin Öneriler

1. Okul-aile birliklerinin okul yönetimine katılım düzeyleri okul aile birliği üyelerinin görüşleri alınarak araştırılabilir.
2. Okul-aile birliklerinin okul yönetimine katılımlarının meydana getirebileceği sorunlar araştırılabilir.

Okul yönetimine katılımın fazla olduğu okullar ile az olduğu okullardaki öğrenci başarıları araştırılabilir.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, K. (1984), Öğretmenlerin Okuldaki Kararlara Katılımı, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi.
- Ağaoğlu, E. (2006). *Sınıf Yönetimiyle İlgili Temel Olgular Sınıf Yönetimi*. Editör: Zeki Kaya 6.Baskı, PegemA Yayınları.
- Akbaşlı, S. (2007). Ortaöğretim Okullarındaki Okul Aile Birliklerinin Görevlerini Gerçekleştirme Düzeyleri, Yayınlanmış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aslanargun, E. (2007). "Okul - Aile İşbirliği Ve Öğrenci Başarısı Üzerine Bir Tarama Çalışması". *Sosyal Bilimler Dergisi*. Sayı: 18.
- Aydın, M. (2007). *Eğitim Yönetimi (Kavramlar, Kuramlar, Süreçler, İlişkiler) Örgütsel Davranış*. Genişletilmiş 7.Baskı, Ankara: Hatiboğlu Yay..
- Aydoğan, İ. (2006). "İlköğretim Okullarında Okul-Çevre İlişkilerinin Düzeyi". *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*. 2.
- Bağırkan, Ş. (1983). *Karar Verme*. İstanbul: Der Yayınları.
- Balcı, A. (2005). *Etkili Okul Ve Okul Geliştirme*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Bayrak, C. (2005). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Editörler: Özcan Demirel - Zeki Kaya, Ankara: Pegem A Yay.

- Baytun, İ. D. ve Özerem, A. (2012). Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ndeki Kadın Müdürlerinin Yönetim Algıları Araştırması.
- Beydoğan, Ö. H.(2006). "Ailelerin Eğitim Sürecine Katılımına Yönelik Modeller Ve Yaklaşımlar". *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*. Cilt 7, Sayı 1.
- Bingöl, C. (2004). Okul-Aile Birliklerinin Görevlerini Gerçekleştirme Derecesinin Belirlenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bursalıoğlu, Z. (2002). *Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş. (2004). *Veri Analizi El Kitabı*.(4. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Canpolat, T. (2001). Öğretmen Aile İşbirliği ile Ailelerin Eğitim İhtiyaçlarının Belirlenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Eroymak (Eskici), Y. (1997). İlköğretim Okullarında Velilerin Okul Yönetimine Katılım Düzeyleri (İzmir İlinde Bir Tarama),Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karakaya, G. (1999). Yönetici Eğitiminde Karar Verme Becerileri Geliştirilmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi.
- Karakütük, K. (2001). *Demokratik Laik Eğitim, Çağdaş Toplum Olmanın Yolu*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Karaman Kepenekçi, Y. (2003). "Demokratik Okul". *Eğitim Araştırmaları Dergisi*. (11).
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Karlı, M. D. (2006). *Etkili Okul Yöneticiliği*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları Ltd Şti.,
- Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi 29.07.1965, sayı:1363 Parental Involvement in Education June, www.cppp.org , (1999), 28, adresinden 29.01.2010 Tarihinde indirilmiştir.
- Şişman, M. (1986).Orta Dereceli Okullarda Okul-Aile Birliği Çalışmalarının Değerlendirilmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Taymaz, H. (1989).*Okul Yönetimi*. A.Ü Eğitim Bilimleri Fakültesi Yay.
- Taymaz, H. (2003). *İlköğretim Ve Ortaöğretim Okulu Müdürleri İçin Okul Yönetimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Tuzcuoğlu, N. (2007).*Eğitim Bilimine Giriş*. Editör: Ayla Oktay, Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Yalçınkaya, M. (2003). "İlköğretimde Yeni Denetim Esasları". *Milli Eğitim 80. Yıl Özel Sayı*. 160.

Extended Abstract

This research was carried out to identify the level of parents' associations' participation to school administration in Kocaeli city, İzmit district. Their participation were examined concerning the dimensions of school administration such as education-teaching, student affairs, staff and management of school enterprise.

Parents' associations' participation to school administration is identified according to the school administrators' perceptions. Moreover, the differences in their perceptions are examined according to the variables of their duty, age, and years of service.

The population of the study was comprised of 27 principals and 83 vice principals who are working in the public high schools in Kocaeli, İzmit district. The data for the study were collected by using "personal information form" and "parents' associations' participation to school administration scale".

Parents' associations' participation to school administration scale which is developed by the researchers comprises two dimensions and 27 items. The dimensions of the scale are (1) teaching-learning and student affairs, and (2) staff and management of school enterprise. Analyses indicated that the scale's corrected item-total correlations are between .37 and .81. Internal consistency reliability coefficients are .94 for teaching-learning and student affairs dimension, and .90 for staff and management of school enterprise dimension. Descriptive statistics and t-test were used to analyze the data collected for the study.

Results of the study pointed out that parents' associations do not participate to school administration in the dimension of teaching-learning. On the other hand, they partially participate in the selecting and providing teaching materials, cooperation with NGO'S and informing parents about school rules. Parents' associations do not contribute to school administration in student affairs dimension. In addition, they do not contribute in personnel affairs either. But, they partially contribute in determining the qualifications of the servant staff in the school.

Parents' associations participate to the school administration in the management of school enterprise dimension. Results also indicate that they contribute to school administration in identifying school's extra budgetary incomes and expenditures, organizing schools services, determining school's needs, and maintenance and repairing of school buildings, classrooms and gardens.

As a result, it can be stated that parents' associations participate to school administration in only economic concerns. Any significant differences were not found in school administrators' perceptions on parents' associations' participation to school administration according to their duties in school, age and years of service.